

Andrej Medved

Telo losa

Cankarjeva založba, Ljubljana 1992

Čeprav pesniški opus Andreja Medveda niti ni tako zelo majhen, predstavlja prebijanje skozenj zelo prijetno in kratkočasno branje. Posebej prva in druga knjiga (*Po poti vrnitve po poti bega*, 1969, in *Sled*, 1971) omogočata zapoznelemu bralcu, kamor se v primeru Medved uvrščam sam, nemalo užitek; glede na časovno distanco recimo dvajsetih let pa "zgodnji" zbirki kar sami od sebe ponujata tudi neki določen kritiški ali literarnozgodovinski okvir. V Medvedovem primeru gre za krog pesnikov, ki so se izoblikovali v poznih šestdesetih in zgodnjih sedemdesetih letih, v času, ko je modernistična tehnika zapisovanja verzov doživljala svoj vrhunec in obenem že počasi prepuščala mesto tisti poeziji, ki jo danes predstavlja na primer Tomaž Šalamun. Andrej Medved se je zvrstil nekje vmes, nekje v krogu skupaj z Ivom Svetino, Milanom Deklevo, Andrejem Brvarjem, morda celo Francijem Zagoričnikom, ko se ta še ni prepustil "konkretizmu"... Vendar se že v naslednji zbirki (*Ogenj, ogenj pada*, 1974) od tega formalno-ideološkega kroga hudo odmakne, ko prostor v svoji poeziji bolj kot idejno-estetskim zahtevam prepusti snovno-tematskim prepletanjem poetovanja in "pomišljevanja". Od tod naprej Medveda več ne moremo trpati med moderniste, pomoderniste, nove moderniste, kaj šele neoavantgardiste, ampak le še med pesnike, ki so se s svojo poetološko naravnanoostjo dodobra približali tistemu, čemur smo v osemdesetih tako radi rekli kar postmodernizem.

Ali je v resnici res šlo za postmodernistične "zapiske", ali je to zgolj formalni videz, ali pa gre pri Medvedu za zapriseženega modernista, ki se razbohotenemu postmodernizmu že ne bo dal kar tako, vse to ni predmet tegale recenzentskega pisanja, pa čeprav se mi ob prebiranju pesniških fragmentov, zbranih v knjigi *Telo losa*, misel na ultramodernistično orientirano poezijo nenehno pojavlja; oziroma, ne morem si kaj, da na Medveda ne bi gledal tudi skozi teoretska očala, ki mi že kot taka narekujejo percepcijo, ki meri izključno na tovrstno tehniko pisanja.

Naj gre pri Medvedu bodisi za to bodisi za ono, njegova najnovejša knjiga je neke vrste summa summarum vsega tistega, kar je imel, kar je hotel povedati v vseh prejšnjih zbirkah. In ravno zato se prebijati skozi njegove minuciozne pesniške fragmente ni kar tako oziroma še zdaleč ni tako enostavno, kot je to videti na prvi

pogled, zato se vsa lahkota in vsi užitki ob prebiranju njegovega opusa sesujejo na tej zadnji postaji. Mislim predvsem na izbiro naslova, ki – po domače povedano – grdo zavaja. Telo losa (Telos) naj bi asociiral na telo, na nekaj telesnega, prijemljivega, čutnega, senzualnega oziroma kar tuzemskega, bralcu naj bi ponudil oseben, da ne rečem telesen, stik s poezijo. Ta naj bi morebitnega bralca trdo prijela za "kravateljc" in potegnila v brezna skritih pomenov njegove pesniške pisave. Namesto tega pusti bralca razočaranega na površini, kjer mu zaradi gladkosti drsi, da nenehno pada in se pobira, na hladni in ledeni površini, kjer ni niti najmanjše opore, ob kateri bi bila hoja po tem ledu znosnejša, kjer ni nobene razpoke, skozi katero bi morda čisto po naključju radovedni bralec zdrsnil pod to debelo in nepresojno površino, ploščo ledu.

Medvedovo pisavo, ki jo kot vsako drugo determinira jezik, je še najbolj enostavno "dešifrirati" na nivoju semiologije; navdušenje ob zvokih besed, ob "risbah" besed (ne smemo pozabiti, da je Medved dokaj globoko vpleten v likovno umetnost, v slovensko likovno življenje) je preprosto tako veliko, da avtor oziroma lirski subjekt, ki je večidel skrajno neoseben, "netelesen", pa vendar izrazito pripoveden, včasih tudi izpoveden, nenehno preskuša samega sebe, svoje jezikovne zmožnosti, zmožnosti jezika, ki ga uporablja... In priznati je treba, da ga uporablja že prek tiste znosne meje, da se včasih ob tem navdušenju, ob tej očaranosti, že kar zapleta, kipi prek roba lonca. Medved je nekakšen sprehajalec po vmesnem polju dovoljenega in nedovoljenega, izrečenega in neizrečenega, povedanega in nepovedanega oziroma zamolčanega: "Molk črne glave, ki presiha / v dalje; predpisani razmiki na podobi. / Svetloba tropov, snežni psi / na oknih; kot strah pred begom v otroškem joku."

Če smo vse predhodne Medvedove knjige lahko prebirali še vedno kot sklenjene poetološke in estetske organizme, kjer nam je vsaka posamezna pesem, vsaka najmanjša pesemska enota, še vedno ponujala magnet, s pomočjo katerega smo se lotili naslednje pesmi, in tako vse do konca, pa v pričujoči, v *Telesu losa*, tega več ni. Vsaka pesem zase je sklenjena celota, vsaka pesem zase je svojevrsten jezikovni eksperiment, vsaka pesem zase je skušanje jezika, skušanje samega sebe, iskanje mej v z besedami in njihovimi pomeni zamejenem jeziku. Pri Medvedu, kakršen se nam predstavlja v najnovejši knjigi, ne gre iskati nekih posebnih in vzvišenih vsebinskih – ali kako se temu že reče? – ciljev, sporočil, v pričujoči knjigi ne gre iskati nadaljevanja iz prejšnjih knjig, pač pa zaobjetje le-teh; to pomeni, da se da v zbirki najti tudi kakšen spodletel lingvistični preskus, zaradi katerega pa taka pesem pridobi pri snovno-tematskem nivoju. Pri tem mislim predvsem in samo na rahel spust z ledenikov skritih pomenskosti na plodne površine, kjer se ti pomeni tu in tam vendarle razvozlavajo. Takrat se njegova pisava iz na začetku omenjenega "pomišljanja" prelevi v poetiziranje, ki ga gre razumevati kot pesniško osmišljevanje reda in nereda stvari v svetu, postavljanja novega sveta, ki ne bo več temeljil na recimo razpoznavnih znakih, marveč le še na trpljenju, mukah, slasti in nasladi ob razreševanju takih ali drugačnih, predvsem pa zapletenih jezikovnih ugank.

Tretji cikel (zbirka je razdeljena na tri pomenske cikle ali enote) skuša te jezikovne imaginacije, zvočne eksperimente, potisniti v ozadje oziroma v ospredje vedno bolj prihajajo pesniški postopki, ki smo jih občudovali v zgodnjem Medvedu. Se pravi, bogata sporočilnost, ki se ne obremenjuje s filozofskimi razsežnostmi povedanega, ki skuša izrečeno osmisliti zgolj v estetskem smislu, ne pa z golim dodajanjem nekaterih filozofskih interpelacij, ki pesem spreminjajo v sentenco, ki je še daleč od recimo izreka, aforizma, domisleka, izmisleka itd. Ta tretji cikel – se mi zdi – še najbolj neobremenjeno slika neko novo resničnost, jo osmišljuje, izreka in podaja, odkriva njeno neodkritost, njene podobe, njene skrite želje in hotenja, postavlja in gradi temelje tej resničnosti, tej neodkriti in še neizrečeni stvarnosti. Šele v tem tretjem delu, dejanju, se da Medveda prebirati v kontekstu pisave, ki jo je zakoličil že pred dobrimi dvajsetimi leti; in šele v tem zadnjem dejanju postane branje njegovih fragmentov užitek, kakršnega smo bili deležni, ko smo se prebijali skozi njegove prve tri knjige.

Tadej Čater